

FINANCIJSKA POMOĆ DRŽAVAMA ČLANICAMA EU-A

Svrha europskih mehanizama financijske pomoći jest sačuvati financijsku stabilnost EU-a i europodručja s obzirom na to da financijske poteškoće u jednoj državi članici mogu znatno utjecati na makrofinancijsku stabilnost u drugim državama članicama. Financijska pomoć povezana je s makroekonomskim uvjetovanjem (riječ je o zajmu, a ne o fiskalnom prijenosu) kojim se želi osigurati provedba nužnih fiskalnih, ekonomskih i strukturnih reformi te reformi u području nadzora u državama članicama koje primaju takvu pomoć. Reforme su dogovorene i utvrđene u pojedinačnim dokumentima (memorandumima o razumijevanju) objavljenima na internetskoj stranici [Komisije](#) i, po potrebi, na stranici [Europskog stabilizacijskog mehanizma](#).

PRIMARNOPRAVNI OKVIR

- članak 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU);
- članci 2. – 5., 119. – 144. i 282. – 284. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU);
- protokoli 4, 12, 13 i 14 priloženi UFEU-u.

CILJEVI

Mehanizmi za pružanje financijske pomoći državama članicama osmišljeni su radi očuvanja financijske stabilnosti EU-a i europodručja. Oni su temeljni elementi snažnijeg gospodarskog i upravljačkog okvira za ekonomsku i monetarnu uniju (vidi informativni članak [2.6.4.](#)).

POSTIGNUĆA

A. U svibnju 2010. države članice EU-a uspostavile su privremeni stabilizacijski mehanizam kako bi očuvale svoju financijsku stabilnost u okolnostima dužničke krize. On obuhvaća sljedeća dva programa kreditiranja:

1. Mehanizam za europsku financijsku stabilnost ([EFSM](#))

U okviru [EFSM-a](#) Komisija se, u ime Unije, na financijskim tržištima smije zadužiti za iznos od ukupno 60 milijardi eura za koji se jamči proračunom EU-a. Sredstvima EFSM-a može se osigurati pomoć svim državama članicama EU-a.

Mehanizam je aktiviran za [Irsku, Portugal i Grčku](#) (u svojstvu financijskih sredstava za premošćivanje).

Nakon uspostave Europskog stabilizacijskog mehanizma (ESM) EFSM se i dalje može koristiti, osobito u iznimnim situacijama kada je to opravdano iz praktičnih, proceduralnih ili financijskih razloga, u pravilu prije financijske pomoći sredstvima ESM-a ili usporedno s njom.

2. Europski fond za financijsku stabilnost ([EFSF](#))

Ukupni kreditni potencijal EFSF-a, koji su kao privremeni mehanizam uspostavile države članice europodručja, iznosi 440 milijardi eura. Zajmovi se financiraju obveznicama EFSF-a i ostalim dužničkim instrumentima na tržištima kapitala, a za njih jamče dioničari (države članice europodručja).

Fond je aktiviran za Irsku, Portugal i Grčku. Od uvođenja ESM-a EFSF više ne osigurava nikakvu dodatnu financijsku pomoć.

B. U listopadu 2012. uspostavljen je trajni mehanizam potpore u obliku Europskog stabilizacijskog mehanizma ([ESM](#)) koji je osnovan na temelju [međuvladinog ugovora](#) (tj. izvan pravnog okvira EU-a).

ESM je trenutačno jedini trajni instrument [financijske pomoći](#) za države članice europodručja. Njegov ukupni kreditni potencijal iznosi 500 milijardi eura. Zajmovi se financiraju zaduživanjem ESM-a na financijskim tržištima, a za njih jamče dioničari (države članice europodručja).

Sredstvima ESM-a pružena je financijska pomoć [Španjolskoj, Cipru i Grčkoj](#). Komisija i ESM utvrdili su detaljne postupke za njihovu [suradnju](#) pri pružanju pomoći državam članicama europodručja.

C. Komisija je [6. prosinca 2017.](#) predstavila prijedlog da se ESM pretvori u europski monetarni fond ([EMF](#)).

To bi novo tijelo bilo zasnovano na pravnom okviru EU-a, ali bi istodobno u svojoj biti sačuvalo financijsku i institucijsku strukturu ESM-a. Osim toga, EMF bi predstavljao zajednički zaštitni mehanizam za jedinstveni fond za sanaciju kao dio bankovne unije. U ožujku 2019. Europski parlament donio je [rezoluciju](#) o Prijedlogu Komisije. U svibnju 2013. na snagu je stupio tzv. paket od dvije mjere koji obuhvaća dvije uredbe EU-a ([472/2013](#) i [473/2013](#)) koje se primjenjuju na države članice europodručja. Riječ je o jednom od temelja jačeg gospodarskog i upravljačkog okvira u okviru ekonomske i monetarne unije.

Drugim riječima, Uredbom (EU) br. 472/2013 ojačani su postupci za praćenje i nadzor država članica koje se nalaze u ozbiljnim poteškoćama kada je riječ o financijskoj stabilnosti ili održivosti javnih financija ili kojima prijete takve poteškoće.

Ako postoji opasnost da bi se financijska nestabilnost jedne od država članica mogla odraziti na ostatak europodručja, na temelju te uredbe Komisija može odlučiti da tu državu članicu podvrgne strožem nadzoru. Država članica koja zatraži financijsku pomoć mora pripremiti nacrt programa makroekonomske prilagodbe u dogovoru s Komisijom (koja djeluje u suradnji s ESB-om i, po potrebi, MMF-om).

Pružanje financijske pomoći stoga je povezano s makroekonomskim uvjetovanjem, odnosno s nizom mjera kojima se nastoji pronaći odgovor na uzroke nestabilnosti. Time

se želi zajamčiti da države članice koje dobivaju takvu pomoć provode nužne fiskalne, ekonomske i strukturne reforme te reforme u području nadzora.

Financijska se pomoć isplaćuje u obrocima pa se može obustaviti ako država članica koja ju prima ne ispunjava obveze utvrđene u programu prilagodbe.

D. [Instrument platne bilance](#)

Od veljače 2002. instrument platne bilance dostupan je državama članicama koje nisu u europodručju, a koje imaju ili im ozbiljno prijete vanjska financijska ograničenja.

Zajmovi su obično u obliku srednjoročne financijske pomoći, najčešće u suradnji s MMF-om. Financijska pomoć uvjetovana je provedbom politika usmjerenih na rješavanje temeljnih gospodarskih problema. Financijska pomoć za platne bilance odobrena je [Mađarskoj](#), [Latviji](#) i [Rumunjskoj](#).

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Usvajanjem tzv. paketa od dvije mjere Parlament je doprinio uspostavi pravnog okvira EU-a za bolje ekonomsko upravljanje u europodručju, i u pogledu proračunskog nadzora i u pogledu odlučivanja te postupka nadzora za države članice koje provode program makroekonomske prilagodbe.

Osim toga, paket od dvije mjere daje Parlamentu strožu nadzornu ulogu u smislu da nadležni odbor može pozvati relevantne institucije (Komisiju, Vijeće, Euroskupinu, ESB i MMF) da se uključe u ekonomski dijalog s Parlamentom. Nadležni odbor u Parlamentu ima pravo biti obaviješten u raznim slučajevima, prije svega ako je u pripremi program makroekonomske prilagodbe i o njegovoj provedbi.

Parlament je u svojoj rezoluciji o prijedlogu Komisije da se ESM pretvori u EMF predložio uspostavu protokola za privremeni Memorandum o suradnji između ESM-a i Parlamenta. Ciljevi tog Memoranduma o suradnji bili bi poboljšanje međuinstitucijskog dijaloga između ESM-a i Parlamenta te povećanje transparentnosti i odgovornosti ESM-a.

[Cristina Dias](#)
11/2020

